

باسمه‌تعالی وله الحمد

پس از آنکه فایل صوتی کارگاه تفسیر سوره‌شناختی آیه «وقل لعبادی یقولوا الّتی هی احسن»^۱ را شنیدم بسیار برایم جلب توجه کرد و اثر سخن انسان و آثار آن در این کارگاه برایم بسیار مشهود شد. خصوصاً که تنها آیه‌ای که در قرآن کریم دو مرتبه کلمه شیطان را در برگرفته است همین آیه است. از این روی دل‌نوشته زیر را یادداشت کردم. سپاس از جناب آقای دکتر لسانی فشارکی که با ارائه دقیق این مباحث، آیات قرآن را برایمان به عرصه زندگی وارد می‌کند.

ص. بحرینی

کافی است قدری به خویش، حرف‌هایمان گویشمان و حتی گاهی لحن حرف زدنمان نسبت به دیگران دقت کنیم تا هرچه بیشتر به عضو فاجعه‌هایی که می‌آفرینیم پی ببریم.

خطر بسیار عمیق است، نزدیک‌تر از نزدیک و در کمین آن کسانی هست که هرگز باور نمی‌شود. آری صحبت از کافران و مشرکان و منافقان که از قبل پرونده ایشان را بسته‌ایم نیست. صحبت خودمانی است «و قل لعبادی»

عباد چه کسانی هستند؟ آیا جز همانانند که افتان و خیزان، شتابان و پابزمین‌کشان، نشسته و خوابیده و به پهلوی ایستاده، صبحگاهان و شامگاهان و هنگامه ظهر و عصر، در سفر و حضر رو به یک خانه قبله ذکر عالیّه نماز را به حرمت فریضه بودنش بجای می‌آورند و حتی گاهی پا را فراتر گذارده شمار ۱۷ رکعتی را به ۵۲ رکعت می‌رسانند و حتی بیشتر و بیشتر؟ آیا جز آنانند که ۳۰ روز را به روزه‌داری پرداخته و درون خویش را از خوردن و آشامیدن روزانه از طلوع صبح تا غروب آفتاب و هنگامه شام بازمی‌دارند و حتی گاهی شمار ۳۰ روز آن را به ۶۰ یا ۹۰ روز یا بیشتر می‌رسانند؟ آیا عباد جز کسانی هستند که همواره دیگران را به راه خدا می‌خوانند و از هر ۱۰۰ حرفشان ۲۰۰ تائیش نصیحت و امر به معروف و نهی از منکر دیگران است؟ آیا عباد جز آنان هستند که از بدو تولّد به فکر محاسبه اموالشان برای تعیین استطاعت حج تمتّع هستند؟ آیا عباد جز آنان هستند که یک روز از سال را به نشانه پرداخت خمس مال خویش در نظر گرفته‌اند و در عهد خود با خدا وفا کرده‌اند و سهم مال خویش را می‌دهند؟ آیا عباد جز کسانی هستند که همواره نگران شبهه‌ناک شدن مالشان از طریق درآمدهای ناپاک هستند؟

ولی چرا با وجود همه این‌ها خداوند می‌فرماید: «و قل لعبادی»

شاید باید سری به کوچه‌های کلان شهر سوره بزرگ و به ظاهر کوچک همزه بزیم آنجا که خدای حکیم می‌فرماید: «ویل لكل همزة لمزة» هُمَزَةٌ لَمَزَةٌ چه کسانی هستند؟ آیا جز آنانند که هرجا نشستند آتشی به راه انداختند و علناً یا غیر علنی دلی را سوزاندند؟ آیا جز آنان هستند که خدا نسبت به آنها عهد کرده که آنان را به بهشت نخواهد برد؟ گر نه آنکه در حدیث آمده است در روز قیامت فردی می‌آید و نماز و روزه و خمس و زکات و آداب شرعی را بر می‌شمارند و همه را پاس میکند و مژده بهشت و تبریک آن را از همه حاضران از انبیاء و ملائکه می‌شنود و در حالی که در حال ورود و انتقال به بهشت است ندای خداوند علیم برمی‌خیزد که کجا؟ من به خدایی خویش عهد کرده‌ام که او و امثال او را جز به دوزخ راهنمایی نکنم چرا که هرجا

۱. ۱۳ مین کارگاه آموزشی پژوهشی تفسیر سوره‌شناختی آیات، کانون زبان قرآن، <https://quranlsn.ir>

نشست و درخواست جز آنکه قلبی از بندگان و انسانهایی که تحت سرپرستی من بودند را به کلامی که فکر میکرد برترین کلام است سوزاند و فراموش کرده بود که «الخلق کلهم عیال الله وأحب خلقه إلیه أنفعهم لعیاله»

آری گاهی عباد از کلامی که فکر می کنند احسن القول است ضربه های مهلک می خورند. نمی اندیشند که حرفی که می زنند شیطان در کمین جزء جزء آن است اولین قدم آن است «ینزع بینهم»

تا به حال به کلامهایی که از سر عبادت و بندگی خدا زده ایم دقت کرده ایم؟ دیده ایم که چگونه همین کلامها و عباراتی که از زبان ما به راحتی بیرون آمده اند «نزع» را در بین ما به جریان انداخته است؟ دشوار نیست کفایت روابط خودمان را با نزدیک ترین اشخاص در چند وقت اخیر بسنجیم و ببینیم چگونه آثار صحبت هایی که هیچگاه رصدشان نکرده ایم بر زندگی ما سایه افکنده اند و نزع شیطان بین ما جریان یافته است؟!

بماند که عده ای از همین عباد از سر صدق و حسن قولشان خود شیطان می شوند و با صحبت هایشان بین عباد خداوند نزع می کنند و ما بدون توجه به دشمنی و عدوان دیرینه شیطان که «ان الشیطان للانسان عدواً مبیناً» به راحتی همه آنها را می پذیریم و در رفتارمان نسبت به این و آن اثر می بخشیم و گاهی قدم را فراتر می گذاریم قضاوت می کنیم بدون آنکه یک قدم در آیات قرآن دقت کنیم که خداوند علیم در آیه بعدی از این آیه سراسر هشدار می فرماید «ربکم اعلم بکم ان یشأ یرحمکم و ان یشأ یعذبکم» کاملاً مشخص است که روی سخن با عباد است. رحمت و عذاب تکیه کلام عباد است و تکیه کلام اهل کتاب و مسلمانان (علی الخصوص)

بجای آنکه فکر و تدبر کنیم که «ربکم اعلم بکم» و مشابه آن «انّه علیم بذات الصدور» به راحتی به قضاوت می پردازیم و برای زنده و مرده آدمها حکم بهشت و جهنم آبرو و بی آبرویی نزد خالق!!! و مخلوق و ... صادر می کنیم و گاهی از زبان دیگران می آموزیم و بی تدبر به آن دامن می زنیم و ذره ای به سوی خود نظر نمی کنیم که شاید ما در مسیر اشتباه هستیم؟